

Ірина ВАРАВА,

orcid.org/0000-0002-7374-5682

аспірантка кафедри початкової та професійної освіти

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(Харків, Україна) *varavva.irina@gmail.com*

ПРИЧИНИ ІСНУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ СТУДЕНТСТВА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

У статті розглянута проблема недоброчесної поведінки студентів у процесі навчання й виконання науково-дослідних робіт. Зазначається, що поширення та дотримання академічної доброчесності має сьогодні стати пріоритетом у розвитку українського освітньо-наукового середовища, оскільки це є не тільки фундаментом утвердження цінності освіти загалом, а й стимулом її розвитку. Проаналізовано основні підходи до висвітлення науковцями різних аспектів поняття «академічна доброчесність» і її антоніма – «академічна недоброчесність». Розглянуто причини, що мотивують студентів бути чесними в навчанні, і ті, що стимулюють їх удаватися до академічного шахрайства. Серед причин академічної недоброчесності студентів виділено об'єктивні (зміна ціннісних і моральних орієнтирів, наявність стійких негативних явищ у суспільстві) та суб'єктивні (особливості особистості, її ціннісні орієнтації й етичні установки, гендер, вік, мотивація студентів тощо). Проаналізовано класифікацію причин академічного шахрайства в дослідженнях науковців. Наведено результати опитування, проведеного з метою виявлення можливих причин, що спонукають студентів до недоброчесної поведінки в навчанні, надано авторський коментар щодо отриманих відповідей. З метою усунення причин, що породжують у сучасному освітньо-науковому просторі сприятливі умови для існування академічної недоброчесності, пропонується такий комплекс заходів: мотивація студентів до наукового пізнання; розвиток інтересу до змісту дисципліни; оволодіння студентами знаннями, що дають цілісне уявлення про правила виконання науково-дослідних робіт; роз'яснення студентам цілей академічної сумлінності, причин і видів порушень, можливих наслідків і способів боротьби з ними; урахування рівня знань і вмій студентів у процесі планування обсягу навчальних завдань; забезпечення можливостей наукового самовиявлення студентів у різних видах взаємодії із суб'єктами наукової та професійної спільноти, підтримка дослідницької, творчої активності студентів тощо. Робиться висновок, що вирішення проблеми академічної доброчесності студентства в сучасному освітньо-науковому просторі стане можливим лише за умови вдосконалення педагогічного керівництва навчальною, дослідницькою діяльністю студентів, виховання в них відповідального, сумлінного ставлення до навчально-професійної діяльності.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна недоброчесність, академічний плагіат, навчальна діяльність студентів, науково-дослідна діяльність студентів.

Irina VARAVA,

orcid.org/0000-0002-7374-5682

Postgraduate Student at the Department of Primary and Vocational Education

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

(Kharkiv, Ukraine) *varavva.irina@gmail.com*

THE REASONS BEHIND ACADEMIC DISHONESTY AMONG STUDENTS IN THE MODERN EDUCATIONAL AND ACADEMIC ENVIRONMENT AND THE WAYS FOR ITS ELIMINATION

The article is devoted to the problem of dishonest behavior among students during the educational process and conducting research works. Nowadays the dissemination and compliance with academic integrity must be the priority in the development of Ukrainian educational and academic environment as it is not only the grounds for approval of the value of education in general, but the incentive of its development. Basic approaches to the coverage of the different aspects of the notion "academic integrity" and its antonym – "academic dishonesty" have been analyzed in the article. The reasons which motivate students to be honest during their studies and those which force them to show academic dishonesty have been researched. The objective reasons of academic dishonesty (the changes of values and morals, the presence of persistent negative phenomena in society) and the subjective reasons (personal traits, values and ethical attitudes, gender, age, students' motivation etc.) have been singled out. The classification of academic dishonesty in the researches of scientists has been analyzed. The results of the survey conducted in order to identify possible reasons that force students to show academic dishonesty while studying have been presented, and the author's comment on the received answers have been given. In order to eliminate the reasons that originate favorable conditions for the existence of academic dishonesty in the modern

educational and academic environment the following set of measures is offered: motivating students to scientific knowledge; the development of interest to the content of the subject; obtaining the awareness about the rules of conducting scientific and research works; explaining the objectives of academic integrity, the reasons and types of violations, possible consequences and ways of their elimination to students; taking into account the level of knowledge and skills of students in the process of planning the amount of academic tasks; providing the opportunity of scientific self-expression of students in different kinds of interaction with the subjects of scientific and professional communities; the support of the students' research and creative activity etc. The study concludes that solving the problem of academic integrity in the modern educational and academic environment will be possible only under condition of improving in pedagogical guidance of educational and scientific activity of students, and by teaching them to develop responsible attitude towards their academic and professional activity.

Key words: *academic integrity, academic dishonesty, academic plagiarism, educational activity of students, research activity of students.*

Постановка проблеми. Сучасні процеси інтеграції української вищої освіти в європейське освітнє середовище передбачають обов'язкове дотримання головних принципів організації освітнього простору, передусім академічної доброчесності, у процесі освітньої й наукової діяльності як науково-педагогічних працівників, так і студентів.

Академічна доброчесність, тобто «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень», визначена важливим складником державної політики у сфері освіти в Законі України «Про освіту» (2017: ст. 42). Атмосферу академічної доброчесності в закладі вищої освіти створює науково-викладацький склад, який здійснює науково-освітню діяльність, ґрунтуючись на принципах академічної відповідальності, морально-етичних нормах професійної діяльності, педагогічної чесності (МОН України, 2018). З позиції педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників вищої освіти дотримання академічної доброчесності передбачає посилання на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати досліджень і власну науково-педагогічну, творчу діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти (Закон України «Про освіту», 2017: ст. 42). Але не меншу відповідальність за недотримання принципів академічної доброчесності несуть і здобувачі освіти, які повинні самостійно виконувати навчальні та контрольні завдання; здійснювати посилання на джерела інформації в разі використання ідей, відомостей; дотримуватися норм законодавства про авторське право; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності (Закон України «Про освіту», 2017: ст. 42).

Академічна недоброчесність є проблемою світової освіти. Науковці наводять, наприклад, такі

факти плагіату в американських коледжах: більше ніж 75% студентів зізнаються, що вдаються до обману в процесі навчання; 68% визнають копіювання матеріалів з Інтернету й використання їх у роботах без належного посилання на першоджерело (Susan D. Blum, 2009: 229).

На жаль, у багатьох закладах вищої освіти України теж доволі часто відбуваються випадки, коли, наприклад, у наукових роботах студенти перефразують чужі думки або взагалі подають їх як власні, не роблячи посилання на першоджерело, чи навіть «скачують» наукові роботи з Інтернету, оформлюючи лише титульну сторінку. У таких випадках метою наукового дослідження стає зовсім не нове наукове знання, а отримання оцінки. Не меншою проблемою є також використання студентами зовнішніх джерел інформації під час проходження заліку чи іспиту.

Безумовно, поширення та дотримання академічної доброчесності має сьогодні стати пріоритетом у розвитку українського освітньо-наукового середовища, оскільки це є не тільки фундаментом утвердження цінності освіти загалом, а й стимулом її розвитку.

Аналіз досліджень. Різні аспекти поняття «академічна доброчесність» та її антоніма – «академічна недоброчесність», активно досліджуються сьогодні закордонними й вітчизняними вченими. Так, сутність цих понять розглянуто в роботах М. Роя, М. Гарфінкеля, Дж. Бейлі, Р. Барбато, М. Дойчик, А. Ковальова, Г. Ульянової, О. Харитоновой та ін. Академічна недоброчесність постає як чинник девальвації освіти й науки, як приклад нівелювання морально-етичних норм суспільства (Рижко, 2017: 438). Предметом уваги науковців є також упровадження принципів академічної доброчесності в освітньому та науковому середовищі (А. Артюхов, Ю. Гаруст, О. Вертеш-Гопак, І. Дегтярьова О. Денисюк, Д. Задирака, Н. Сорокіна, В. Червоний), особливості й шляхи її формування (А. Бондарчук, О. Золотухіна, Є. Литвиновський, Л. Майстер, Є. Ніколаєв, К. Сторчак, О. Шушура), методи боротьби з академічним плагіатом (О. Гайтан, А. Горошко, М. Дойчик,

К. Зозуля, К. Поляк, О. Рижко, В. Сацик, Т. Івахнюк, Я. Хижня) тощо. Але проведений аналіз наукових розвідок дає змогу стверджувати, що певні аспекти проблеми академічної доброчесності студентства в сучасному освітньо-науковому середовищі ще потребують уваги дослідників.

Ми поділяємо позицію Д. Севостьянова, який відзначає, що академічну нечесність необхідно розглядати як симптом, що відображає невідповідність традиційних форм навчання актуальній ситуації в освіті й суспільстві (Севостьянов, 2017: 17). На нашу думку, випадки порушення академічної доброчесності студентами є симптомом псевдоадаптивної поведінки, що викликані протиріччям, що виникає, між педагогічними вимогами й особистими можливостями та намірами студентів.

Мета статті полягає в аналізі порушень академічної доброчесності, з'ясуванні можливих причин, що спонукають студентів до академічної недоброчесності, презентації ефективних шляхів і заходів запобігання студентському академічному шахрайству.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про освіту» (2017: ст. 42) визначає порушенням академічної доброчесності академічний плагіат, самоплагіат, фабрикацію, фальсифікацію даних у дослідженні, списування, обман, відсутність посилання на джерело інформації в наукових роботах, хабарництво, шахрайство на іспитах або підсумкових атестаціях, необ'єктивне оцінювання тощо.

Розроблення ефективних шляхів запобігання академічній недоброчесності з боку студентства в українських закладах вищої освіти вимагає розуміння того, що саме стимулює студентів удаватися до шахрайства, а що мотивує бути чесними в своєму навчанні. Головною об'єктивною причиною є, безумовно, зміна ціннісних і моральних орієнтирів, що відбулася в нашій країні в роки переходу до ринкових відносин в економіці та породила стійкі негативні явища, пов'язані із соціально-економічними протиріччями в суспільстві. С. Єфремов, аналізуючи факти академічної недоброчесності в освітньо-науковому середовищі, називає їх наслідком етичної дезорієнтації особистості й звертає увагу на загрозу таких наслідків: «нанесення шкоди освітньому процесу; нанесення морального та економічного збитку плагіатору, а також можливість ризику його іміджу в разі викриття й судового розгляду; стагнація науки та зниження ініціативи студентів у науково-дослідних роботах; негативний вплив на виховні аспекти та мотивацію студентів; нераціональне використання часу викладачів, зниження поваги до них і вплив на їх морально-етичний стан; зни-

ження престижу ЗВО та девальвація цінностей їх корпоративної культури; девальвація цінностей інтелектуальної власності» (Єфремов, 2020: 58).

Крім об'єктивних причин, виділимо також і суб'єктивні, що пов'язані з особливостями особистості, її ціннісними орієнтаціями й етичними установками, гендером, віком, мотивацією студентів, а також, можливо, з небажанням дотримуватися особистої етики на тлі масової брехні (плагіат у роботах чиновників, махінації, обман у науці, освіті й інших сферах).

Г. Єфімова та М. Кічерова класифікують причини академічного шахрайства за змістом. Так, науковці виділяють соціально-економічні (низький престиж наукових досліджень і розробок, брак фінансування досліджень тощо), соціально-психологічні (недостатньо серйозне ставлення до дисциплін, що є, на думку студентів, малозначущими в їхній професійній діяльності, усвідомлення «непотрібності», «формальності» завдань, їх відірваності від практики й майбутньої трудової діяльності), культурно-виховні (неготовність студентів до самостійної інтелектуальної, розумової та аналітичної діяльності, відсутність навичок роботи з літературою й коректного цитування джерел, низька морально-етична культура, зосередження студентів на кінцевих результатах (диплом про вищу освіту як цінність), а не на сформованих навичках і компетенціях як довгострокових результатах отримання освіти), організаційно-управлінські (інституційний примус і бюрократія, низька планка прийому абітурієнтів до навчального закладу, відсутність жорсткого контролю проявів академічного шахрайства з боку викладачів і керівництва навчального закладу) та інформаційно-технологічні причини (широка доступність інформації та сприятливі умови для її нелегального копіювання) (Єфімова, Кічерова, 2014: 3).

У статті В. Сацика наводяться результати національного опитування «Вища освіта в Україні: громадська думка студентів» (2015). Автор подає такі дані: «На питання «Чому студенти вдаються до списування або купівлі різних робіт, які повинні робити самостійно?» 45% респондентів відповіли «тому, що купити чи списати потрібну роботу дуже просто і доступно», а 31,4% – «тому, що студенти не бачать зв'язку між цими завданнями та їхньою майбутньою професією»; разом з тим, на питання «що у першу чергу потрібно, щоби після вищу знайти хорошу роботу?», 44,8% відповіли «мати добру освіту, високий рівень знань» і 36% – «мати знайомства, зв'язки» (Сацик, 2015). Це підтверджує думку, що проблема академічної доброчесності в українській вищій школі потребує термінового вирішення.

Цікавою є позиція Л. Гречкіної стосовно мотивації академічної недоброчесності студентів. Науковець проводить аналогію з теорією мотивації Д. Мак-Грегора та виділяє два основні підходи до вирішення проблеми академічної нечесності студентів – «теорію Х» і «теорію Y». Відповідно до «теорії Х», середній студент ледачий, не любить працювати й намагається ухилитися від навчальної роботи, уникати обов'язків, спрощувати одержувані завдання. Тому студенти повинні бути під пильним контролем викладачів, для чого необхідно посилювати систему контролю й покарань. Загроза покаранням є єдиним способом боротьби з навчальним обманом. Згідно з «теорією Y», середній студент має внутрішнє прагнення до навчання, у сприятливих умовах він не уникає відповідальності, а прагне до неї. Навчальний обман з боку студента викликаний недостатньо сумлінним керівництвом його навчально-пізнавальною діяльністю або пов'язаний із минулими розчаруваннями, невдачами у вирішенні навчально-пізнавальних завдань. Викладачеві необхідно створювати сприятливі умови для розкриття талантів, здібностей студента, усувати перешкоди, що заважають йому реалізувати себе в навчанні. Отже, теорія Х відповідає традиційній освітній парадигмі й авторитарному підходу до навчання, а теорія Y – гуманістичній, особистісно-орієнтованій парадигмі, що передбачає заохочення особистої ініціативи студентів, розвиток їхньої самостійності й самоконтролю в навчанні (Гречкіна, 2019: 30).

Безумовно, другий підхід (теорія Y) видається нам більш перспективним та актуальним на сучасному етапі розвитку освіти, науки й суспільства загалом.

Оригінальну причину того, що студенти вдаються до списування та плагіату в наукових роботах, висуває В. Шерстюк. На думку вченого, те, що студенти відвідують разом усі заняття протягом чотирьох років, «призводить до академічного паразитизму: слабкі та ледачі студенти не відвідують заняття, потім запозичують конспекти в сумлінних студентів, списують завдання, користуються допомогою хороших студентів під час іспитів. При цьому сумлінні студенти також підпадають під вплив групи, стають байдужими до навчання й не намагаються максимально реалізувати свій потенціал, так як, замість позитивних, їм нав'язують негативні приклади поведінки» (Шерстюк, 2013: 492). Отже, головною причиною науковець вважає відсутність індивідуальної траєкторії навчання студентів.

Заклади вищої освіти сьогодні роблять певні кроки в напрямі протидії випадкам академічної

недоброчесності. Так, наприклад, поширення набули прийняті більшістю українських ЗВО у 2018–2020 рр. Кодекси академічної доброчесності, дотримання яких, безумовно, сприятиме підвищенню авторитету сучасної науки на всіх її рівнях.

З метою виявлення всіх можливих причин, що спонукають студентів до академічної недоброчесності, нами проведено опитування студентів Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова. Результати опитування показали, що більшість студентів (86%) загалом зацікавлені й задоволені навчанням в університеті. На наш погляд, ці дані можуть бути непрямим свідченням того, що студенти, які становили вибірку дослідження, у більшості досить мотивовані до навчання. 59% опитуваних відзначили, що під час навчання в університеті не списували на контрольній роботі або заліку чи іспиті. 41% студентів зізнався, що з різною періодичністю використовували ті чи інші «нечесні» методи в навчанні. Відмітимо, що 40% із цих студентів однозначно засуджують «недоброчесні» методи навчання, 46% скоріше засуджують, але вважають це допустимим у певних випадках, лише для 14% респондентів така поведінка є нормою, звичайною для студентів практикою.

Серед причин своєї недоброчесної поведінки в навчанні студенти вказали нецікавий матеріал або предмет загалом (21%), суміщення роботи з навчанням (15%), великий обсяг навчальної програми (12%), проблеми з розумінням навчального матеріалу (11%), обмаль часу на підготовку (11%), занадто складні завдання (10%), завищені вимоги викладачів (9%), проблеми з розподілом часу (6%), власну ліню (5%). Ці дані свідчать про те, що студенти вдаються до використання псевдонавчальних стратегій у тих випадках, коли вони не бачать для себе сенсу у вивченні тих чи інших дисциплін або не розуміють, навіщо їм виконувати певні навчальні завдання. У цьому разі академічний обман стає для них найлегшим шляхом формального проходження навчального курсу й виконання завдань з найменшими зусиллями, вивільнює час, який вони могли б присвятити більше цікавим і важливим для себе заняттям.

Також ми провели опитування студентів щодо причин, через які вони вдаються до плагіату в процесі написання наукових робіт. Найбільш популярними відповідями були такі: незрозумілі правила виконання наукової роботи (26%); недостатнє пояснення викладачем того, як потрібно виконувати роботу (19%), відсутність чітких і зрозумілих критеріїв оцінювання письмових робіт (13%), тема не цікава (12%), предмет, курс загалом

не цікавий (10%), брак часу на написання роботи (8%), відсутність ретельної перевірки письмових робіт (7%), відсутність суворого покарання за плагіат і списування (5%). Отже, більшість студентів указала як причини невміння здійснювати науково-дослідну діяльність. У цьому разі, на нашу думку, найбільш ефективним шляхом подолання цієї проблеми є введення до навчальних програм спецкурсу «Основи наукових досліджень» чи «Наукове письмо», у процесі яких студенти мали б змогу формувати необхідні компетенції.

Звернемо увагу й на думку студентів щодо заходів покарання, які необхідно застосовувати викладачу в разі виявлення навчального обману з боку студента. Більшість респондентів вважають, що в разі некоректного складання списку реферованих джерел, указівки джерел, що не задіяні у виконанні роботи в дійсності (59% опитуваних) чи списування на заліку, іспиті (48%), викладачу досить обмежитися зауваженням. Більш суворі заходи, такі як, наприклад, зниження бала буде справедливо застосувати за «скачування» наукової роботи з Інтернету (67%); виявлення плагіату в роботі (52%); фальсифікацію даних (41%), спробу дати хабар викладачу (35%). У разі таких проступків, як підробка підпису (61%), виправлення оцінки у відомості, заліковій книжці (49%), необхідно, на думку студентів, застосовувати серйозні заходи покарання аж до відрахування. Відмітимо, також, що під час відповіді на питання про можливі заходи покарання за академічну недоброчесність студенти нерідко обирали варіант «важко відповісти». Це, на нашу думку, є свідченням того, що студенти не завжди готові брати на себе відповідальність і давати моральну оцінку проявам академічної нечесності, передаючи її адміністрації закладу освіти.

Результати проведеного опитування свідчать, що академічна недоброчесність як явище, безумовно, має місце в студентському середовищі, більшість студентів визнають його поширення, певна кількість студентів сприймає його як норму. Отже, на нашу думку, важливо вести боротьбу не лише із симптомами та окремими проявами академічної недоброчесності, а насамперед з причинами, що породжують у сучасному освітньо-науковому просторі сприятливі умови для її наявності.

Із цією метою ефективним ми вважаємо такий комплекс заходів для формування та підтримки академічної доброчесності студентів:

– мотивація студентів до наукового пізнання, спроб самовиявлення в різних видах наукових продуктів;

– розвиток інтересу до змісту дисципліни (посилення її практичної спрямованості, підкреслення зв'язку змісту навчальних завдань із конкретними професійними завданнями за профілем підготовки студентів);

– оволодіння студентами знаннями, що дають цілісне уявлення про наукову діяльність, науковий текст, наукову комунікацію, правила виконання науково-дослідних робіт і принципи академічної доброчесності (це можна здійснити в процесі викладання таких спецкурсів, як, наприклад, «Основи наукових досліджень», «Наукове письмо» тощо);

– роз'яснення студентам цілей академічної сумлінності, причин і видів порушень, можливих наслідків і способів боротьби з ними;

– урахування рівня знань і вмінь студентів у процесі планування обсягу навчальних завдань і часу на їх виконання; розроблення нестандартних завдань, тем для письмових робіт; розроблення чітких, прозорих критеріїв їх оцінювання;

– надання студентам можливості здійснювати більш самостійний вибір навчальних дисциплін і викладачів, які їх читають, що стимулюватиме особисту відповідальність студентів за результати навчально-пізнавальної діяльності;

– забезпечення можливостей наукового самовиявлення студентів у різних видах взаємодії із суб'єктами наукової та професійної спільноти, підтримка дослідницької, творчої активності студентів.

Висновки. Академічна сумлінність і чесність має стати беззаперечною нормою, головним принципом в українських закладах вищої освіти, тому що саме від нового покоління національної еліти, що навчається зараз в університетах, залежить майбутнє нашого суспільства. Для цього сьогоднішні студенти повинні не лише отримати професійні знання і компетенції, а й дотримуватися законів і морально-етичних норм, нести відповідальність за свої дії. Пояснення причин випадків академічної недоброчесності студентів їхньою лінню, прагненням уникнути відповідальності й застосування як заходів боротьби із цим явищем лише посилення контролю й покарання не приведе до бажаних результатів. Це явище спричинено наявністю протиріч між педагогічними вимогами й особистими можливостями, намірами, мотивацією студентів, внутрішнім неприйняттям ними певних обставин. Вирішення цієї проблеми стане можливим лише за умови вдосконалення педагогічного керівництва навчальною, дослідницькою діяльністю студентів, виховання в них відповідального, сумлінного ставлення до навчально-професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гречкина Л. Ю. Академическая недобросовестность как псевдоадаптивное поведение студентов вуза. *Вестник Бурятского государственного университета. Серия «Образование. Личность. Общество»*. 2019. № 1. С. 27–35.
2. Ефимова Г. З., Кичерова М. Н. Анализ причин академического мошенничества и их классификация. *Вестник евразийской науки*. 2012. № 4 (13). С. 1–4.
3. Єфремов С. В. Аналіз основних стратегій викоринення проявів несумлінності в освіті та науці. *Академічна доброчесність: виклики сучасності* : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.03–11.03.2020) / Польсько-українська фундація «Інститут міжнародної академічної та наукової співпраці», Духовна академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2020. С. 56–59.
4. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності : Лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650. URL: [http:// osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228](http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228).
5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2018. № 38–39. Ст. 42.
6. Рижко О. М. Плагиат у соціально-комунікаційному вимірі початку XXI століття: природа явища та історія боротьби : дис. ... докт. наук із соціальних комунікацій : 27.00.01 / Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, Київ. 2017. С. 438.
7. Сазик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий концепт. URL: <http://www.saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chydiyevyj-kontsept>.
8. Севостьянов Д. А. Плагиат в современном образовании: беда или симптом? *Высшее образование в России*. 2017. № 3. С. 17–25.
9. Шерстюк В. Г. Сценарно-прецедентная модель тренажерно-обучающей интеллектуальной системы. *Искусственный интеллект*. 2013. № 4 (62). С. 488–500.
10. Susan D. Blum. *My Word!: Plagiarism and College Culture*. Cornell University.

REFERENCES

1. Hrechkyina L. Yu. Akademicheskaja nedobrosovestnost kak psevdoadaptivnoe povedenye studentov vuza. [Academic dishonesty as pseudo-adaptive behavior of university students]. *Vestnyk Buriatskoho hosudarstvennoho unyversyteta. Obrazovanye. Lychnost. Obshchestvo*, 2019, No 1, pp. 27–35 [in Russian].
2. Efymova H. Z., Kycherova M. N. Analiz prychn akademicheskoho moshennychestva y ykh klassyfykatsiya. *Vestnyk evrazijskoi nauky*. 2012. № 4 (13). [Analysis of the causes of academic fraud and their classification. *Bulletin of Eurasian Science*. 2012. No. 4 (13)], pp. 1–4 [in Russian].
3. Yefremov S. V. Analiz osnovnykh stratehii vykorinennia proiaviv nesumlinnosti v osviti ta nauksi. *Akademichna dobrochesnist: vyklyky suchasnosti: zbirnyk naukovykh ese uchasykiv dystantsiinoho etapu naukovoho stazhuvannia dlia osvityan (Respublika Polshcha, Varshava, 02.03–11.03.2020) / Polsko-ukrainska fundatsiia «Instytut Mizhnarodnoi Akademichnoi ta Naukovoї Spivpratsi», Dukhovna Akademiia Unyversytetu Kardynala Stefana Vyshynskoho, Fundatsiia ADD. Varshava, 2020. [Analysis of the main strategies for eradicating manifestations of dishonesty in education and science. *Academic Integrity: Challenges of the Present: A Collection of Scientific Essays by Participants in the Distance Stage of Scientific Internships for Educators (Republic of Poland, Warsaw, March 2 – March 11, 2020) / Polish-Ukrainian Foundation «Institute of International Academic and Scientific Cooperation» ADD]. Warsaw, 2020. pp. 56–59 [in Ukrainian].**
4. Metodychni rekomendatsii dlia zakladiv vyshchoi osvity z pidtrymky pryntsyviv akademichnoi dobrochesnosti. Lyst MON Ukrainy № 1/9-650 vid 23.10.2018 r. URL: [http:// osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228](http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228). [Guidelines for higher education institutions to support the principles of academic integrity. Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1 / 9-650 dated October 23, 2018 URL: [http:// osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228](http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228)] [in Ukrainian].
5. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). 2018. № 38-39. St. 42. [On education: Law of Ukraine of 05.09.2017 № 2145-VIII. Information of the Verkhovna Rada (VVR). 2018. № 38–39. Article 42] [in Ukrainian].
6. Ryzhko O. M. Plahiat u sotsialno-komunikatsiinomu vymiri pochatku XXI stolittia: pryroda yavyscha ta istoriia borotby: dys. ... d-ra nauk iz sotsialnykh komunikatsii: 27.00.01. Instytut zhurnalistyky KNU imeni Tarasa Shevchenka, Kyiv. 2017. [Plagiarism in the socio-communicative dimension of the beginning of the XXI century: the nature of the phenomenon and the history of struggle: dis. ... Doctor of Science in Social Communications: 27.00.01.]. Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University, Kyiv. 2017, p. 438 [in Ukrainian].
7. Satsyk V. Akademichna dobrochesnist: mifichna kontseptsiia chy diievi kontsept. URL: <http://www.saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chydiyevyj-kontsept>. [Academic integrity: a mythical concept or an effective concept. URL: <http://www.saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chydiyevyj-kontsept>] [in Ukrainian].
8. Sevostianov D. A. Plagiat v sovremennom obrazovanii: beda ili simptom? *Vyssheye obrazovaniye v Rossii*. 2017. № 3. [Plagiarism in modern education: trouble or symptom? Higher education in Russia]. 2017. No. 3, pp. 17–25 [in Russian].
9. Sherstyuk V. G. Stsenarno-pretседentnaya model trenazherno-obuchayushchey intellektualnoy sistemy. *Iskusstvennyy intellekt*. 2013. № 4 (62). [Scenario-precedent model of the training and educational intellectual system. *Artificial Intelligence*]. 2013. No. 4 (62), pp. 488–500 [in Russian].